

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах безперервних економічних змін інновації стають основним чинником, що сприяє динамічному розвитку і підвищенню результативності функціонування як окремих ринкових суб'єктів господарювання, так і економічної системи загалом. За умов переходу економіки країни і суб'єктів господарювання до інноваційної моделі розвитку значно зростає роль системного та своєчасного аналізу інноваційної діяльності підприємства. Результативність впровадження інновацій залежить як від специфіки функціонування конкретного підприємства, так і від змін зовнішнього середовища.

Запровадження ефективних інноваційних технологій дає змогу, з одного боку, підприємству отримати конкурентні переваги: покращити конкурентну ситуацію на ринку свого продукту та фінансовий стан, якісно підвищити виробничий потенціал та потенціал персоналу тощо, а з іншого – потребує значного часу та ресурсів. Щоб забезпечити високу ефективність інноваційних заходів сьогодні зростає актуальність системного, своєчасного та комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства.

Комплексний підхід до аналізу інноваційної діяльності підприємства має за мету обґрунтувати найбільш ефективні напрями інноваційної діяльності, інноваційні програми і проекти фірми з використанням показників. Основними завданнями комплексного підходу є: визначення відповідності фінансового стану підприємства його цільовим параметрам щодо інноваційного розвитку; оцінка здатності до інноваційного розвитку; вибір інноваційних проектів; оцінка показників інноваційної діяльності; виявлення невикористаних резервів підвищення ефективності інноваційної діяльності; оцінка впливу інноваційних рішень на фінансові результати діяльності підприємства.

Для комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства необхідно використовувати різноманітні джерела інформації: дані маркетингових досліджень, статистичні дані Державного комітету статистики України, звітні дані суб'єкта господарювання, реєстри бухгалтерського обліку, первинну документацію підприємства тощо [3].

Для всебічного охоплення та врахування різних аспектів діяльності у процесі прийняття та реалізації управлінських рішень у інноваційній сфері доцільним є використання різних підходів до оцінювання результатів інноваційної діяльності. Ці підходи дадуть змогу оцінити ефективність роботи у цьому напрямі як в поточному періоді, за підсумками виконаної роботи, так і на перспективу, з врахуванням усіх необхідних ресурсів для досягнення поставлених цілей.

З метою виявлення взаємозв'язку між результативними показниками ефективності діяльності (виробничої, фінансової, інвестиційної) підприємства і відповідними показниками ефективності інноваційної діяльності доцільно сформулювати таку систему показників [1]: показники виробничої ефективності науково-технічних заходів: темп приросту ефективності виробництва конкретних видів продукції (робіт) від використання науково-технічних заходів; відносна економія собівартості продукції в результаті запровадження науково-технічних заходів; показники фінансової ефективності науково-технічних заходів: приріст прибутку в результаті реалізації науково-технічних заходів; приріст доданої вартості, включаючи амортизацію, в результаті реалізації науково-технічних заходів, у тому числі за рахунок інтенсивних і екстенсивних факторів; приріст доходу за рахунок реалізації науково-технічних заходів; показники інвестиційної ефективності науково-технічних заходів: характеризують кількість впроваджених науково-технічних засобів, зростання питомої ваги прогресивних технологічних процесів та нових інформаційних технологій, підвищення коефіцієнта автоматизації та організаційного рівня виробництва і праці, кількість патентів або авторських свідоцтв, індекс цитування, підвищення конкурентоспроможності підприємства, товарів (послуг) на ринку.

При оцінці ефективності інноваційних проектів передбачається розрахунок таких важливих показників, як [2]: інтегральний ефект (чистий дисконтований дохід); внутрішня норма прибутковості (дохідності); рентабельність інвестицій; період і строк окупності.

У процесі комплексного підходу дослідження інноваційної діяльності виділяють науково-технічне, економічне, ресурсне, соціальне та екологічне оцінювання. У процесі науково-технічного оцінювання визначають: наскільки прийняті технічні рішення відповідають технологічним вимогам в індустріально

розвинених країнах, сприяють руху до постіндустріального суспільства; який рівень і масштаб новизни інноваційного проекту, його складових частин, чи ґрунтується він на інтелектуальному продукті чи на захищеній патентами інтелектуальній власності; наскільки перспективними є закладені в проект технології й технічні засоби; на який ринок (зовнішній чи внутрішній) розрахована нова продукція.

Економічне оцінювання охоплює систему показників, які відображають відношення результатів і витрат кожного учасника інновації. Вихідними даними для їхнього визначення є ринкова потреба в інновації (обсяг її продажу протягом розрахункового періоду), прогнозна ціна інновації (з урахуванням видатків, рівня інфляції, позичкового відсотка, рівня прибутковості) і величина реальних грошових потоків, що визначається сумою поточних витрат, інвестицій, виторгом від продажу тощо. Ресурсне оцінювання здійснюють з метою визначення впливу інновації на обсяги споживання певного виду ресурсу і подолання проблеми його обмеженості (важлива у разі використання дефіцитних чи непоновлюваних ресурсів, особливо тих, які імпортують); визначають її показниками підвищення ефективності їхнього використання (наприклад, підвищення ефективності застосування трудових ресурсів – зростанням продуктивності праці; технічних ресурсів – зростанням фондівіддачі тощо). Соціальне оцінювання полягає у визначенні внеску інновації у поліпшення якості життя працівників конкретного підприємства. При цьому варто мати на увазі, що успішна реалізація інноваційних проектів пов'язана з отриманням соціального ефекту не тільки на рівні кожного конкретного підприємства, але і на рівні суспільства. Екологічне оцінювання враховує вплив інновації на вирішення проблем охорони довкілля, що особливо важливо під час реалізації інноваційних проектів, які можуть змінювати рівень екологічної безпеки території [3].

Отже, результативність інноваційної діяльності прямо залежить від того, наскільки точно проведено оцінку ефективності інновацій, наскільки адекватно визначено її методи, сформовано чітку стратегію та пріоритети розвитку інноваційної діяльності. Це дає можливість керівникам підприємств виявити як сильні так і слабкі сторони цієї діяльності та дозволяє приймати обґрунтовані раціональні управлінські рішення та ефективно керувати не тільки інноваційною діяльністю, але й забезпечувати успішний, довготривалий, стійкий розвиток підприємства в цілому. Комплексний підхід становить цінність для оцінювання ефективності інноваційних рішень, а їх вибір і застосування залежать від цілей, які ставить керівництво у сфері інноваційної діяльності.

1. Россоха В. В. Методика оцінювання потенціалу інновацій /В.В. Россоха // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №5 (47). – С. 68 – 75. 2. Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства [Електронний ресурс] / О. І. Маслак,Л. А. Квятковська / Ефективна економіка № 9, 2010. – Режим доступу: economy.nauka.com.ua/?op=1&z=298 3. Центральная научная библиотека: Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osk.ru/menedzhment_i_trudovye_otnosheniya/ocinka_efektivnosti_innovacijnoi.html